

EFFICIENCY IN DE PRAKTIJK?

Aangezien ik mag aannemen, dat de lezing van collega Aldus, gehouden voor de Vereeniging van Ned. Tandartsen, in het Tijdschrift zijn verdiende plaats zal krijgen, verzoek ik u, ook onderstaande te willen opnemen, daar ik van meening ben dat een volkomen tegengestelde visie op „Efficiency in de Praktijk” voor de professie evenzoo nut kan hebben.

Met bewondering en daarna verbijstering, heb ik, met groote aandacht, de lezing van collega Aldus gevolgd. Bewondering voor de groote scherpzinnigheid waarmee de handelingen in ons beroep bekeken werden en ook voor de wijze waarop collega Aldus met enthousiasme en consequent zijn uitstekende bedoeling heeft voorgedragen.

Verbijstering volgde, toen ik begreep tot welke conclusies hij en eenige debaters kwamen. Het ware mij voldoende geweest, indien door die uiteenzettingen eens duidelijk in het licht gesteld was, dat wij veel doen wat „wij anderen kunnen overlaten” en dat ieder voor zich eens terdege kan nagaan, op welke wijze hij onnoodige vermoeienissen kan ontgaan. Mijn verbijstering was evenwel van dien aard, dat ik het oogeblik niet gunstig kon vinden in den vorm van debat tegengestelde zienswijzen te berde te brengen; ik vreesde niet de goede woorden te kunnen vinden en dan misschien onbedoeld te kwetsen. Dat leek mij t.o.v. het eerlijke enthousiasme van collega Aldus niet fair.

Vandaar dat ik deze weg kies om een ernstig woord van waarschuwing voor hem en diegenen, die zijn raadgevingen willen volgen, te laten hooren.

Pijnlijk trof mij, dat de conclusies uit de zuiver verstandelijke beschouwing ook slechts verstandelijk bleven. Men mag toch nooit vergeten, dat die dingen die het Leven (met een hoofdletter) eerst waard maken geleefd te worden, juist en alleen die zaken zijn, die zuiver irrationeel, dus *niet* alleen verstandelijk, zijn. Gevoel voor schoonheid, harmonie, liefde voor den medemensch, vaderland, professie, patiënt, dit alles verheft ons boven slechts te zijn: homo mechanicus.

Wanneer we zouden trachten te practizeeren op de wijze als gepropageerd, d.w.z. patiënt zoo gauw mogelijk in en uit den stoel, zooveel mogelijk mechanische handelingen alleen, dan zou de natuur zich wreken: als mensch moet zo'n practicus verdorren of wel tot neuroticus verworven. We zijn dan niets meer, dan een zelfstandig handelend deel van de unit geworden, maar als geneesheer..... tot niets gereduceerd. Naar ik meen hebben patiënten *recht* op meer, dan alleen doelbewuste handgrepen in den mond en dat meerdere behoort te gelden als wij onze beroepseed — resp. belofte — gedenken: „de tandheekunde naar beste weten en kunnen uit te oefenen”. Die uitoefening geschiedt niet op een fantoomkop maar op een..... lijder. Zooveel patiënten, zooveel..... lijders en even zooveel verschillende manieren hen als mensch tegemoet te treden om hen..... van dienst te zijn. Daarin ligt meer toewijding besloten, daarin ligt meer „vermoeienis” dan in de technische handelingen alleen. Maar daarmede worden we op ons beperkt terrein dan ook opgeheven tot een hooger plan dan vullingen- en kronenproducent. En daarin ligt (honorariumloos!) de beste en grootste voldoening.

Afgezien van enkele consequenties, die ik bepaald als ongepast moet qualificeeren, zoals het voeren van telefoongesprekken met afwezige patiënten, terwijl de aanwezige

patiënt althans de antwoorden van de assistente moet verstaan en *dus* namen hoort noemen, hetgeen het tegendeel van discretie in acht nemen is, lijkt het mij een schijn-winst een paar uren werk per dag te winnen, als er „schade aan de ziel” geleden wordt.

Ernstig waarschuw ik collega Aldus en hen die hem op dit slechts mechanische pad willen volgen, voor de gevolgen, die zich vroeger of later *moeten* wreken. Verdorring of neurasthenie *moeten* komen. En waar is dan de winst (in tijd? — in geld?) gebleven? Noch de persoonlijkheid van zulk een practicus zelve, noch zijn gezin hebben daar baat bij, noch, . . . de patiënten, die dan nog behandeld moeten worden.

Het zou mij weinig passen, critiek uit te oefenen, als ik zelf geen ervaring had. Ook ik heb voor jaren „door groote drukte” gedreven, methodes uitgedacht, die mij minder van den stoel weghaalden. Niet zoo ver doorgevoerd, als beschreven in de lezing van collega Aldus, maar een heel eind in die richting. Het resultaat was in het begin schijnbaar erg mooi. Later kwam een complete „nervous break-down”.

Hoe ik het thans heb opgelost? Heel eenvoudig:

In mijn kamer, die een studeerkamer is, waar óók een tandheelkundig instrumentarium staat, weer ik *alles* wat de rust verstoren kan. Ik *kán* niet arbeiden in een alleen zakelijke, dus in mijn oogen onschone omgeving. Voorts behandel ik slechts op afspraak en slechts die patiënten, waarvoor ik me geheel kan geven. En de rust, tijdens het werk, die vind ik precies daarin, wat collega Aldus wil elimineeren: in den ruimen tijd voor den patiënt en in de belangstelling voor zijn persoon. Dus: in onbetaalde „praatjes” met hem. Voorts zorg ik er angstvallig voor niet altijd en alle dagen vol te bespreken. Ik heb dus „veel vrij”. En in dien tijd leef ik niet alleen tandheelkundig. Gezin, natuur, privé-studie, kunst, voor alles kan belangstelling blijven bestaan en ik streef er naar (maar slaag onvolkomen!) eene vacantie nooit *noodig* te hebben. . . .

Natuurlijk spelen leeftijd en geestelijke verschillen bij alle practici hun verschillenmakende rol. Ieder op zijne wijze. Maar hiervan ben ik zeker: practicus-mechanicus *all* is tegen de menschelijke natuur en die natuur zal zich vroeger of later wreken.

Naar ik hoop wil de goed en ernstig bedoelende collega Aldus uit bovenstaande dit lezen: een welmeeneende raad: breek met uwen efficienten maar gevaarlijken vriend! Zijn theorieën hooren thuis in een fabriek, een practicus is méér, behoort méér te zijn, dan een werkmachine alleen.

Hilversum.

J. H. R. SCHLIJECHER

STOFWISSELING IN HET GLAZUUR

Naar aanleiding van het zoo interessante artikel van Dr. J. J. de Vries: „Caries dentium uit zich allereerst door het optreden van lymphinfarcten” in het Tijdschrift voor Tandheelkunde van December 1946, zij het mij vergund, u opname van het navolgende te verzoeken.

Dr. de Vries spreekt zich uit voor het aanvaarden van een stofwisseling in het tandglazuur, m.i. terecht ervan uitgaande, dat het levende lichaam geen weefsels zonder stofwisseling kent en zoo deze zich, b.v. door een pathologische oorzaak, zouden voordoen, dat deze doode weefsels dan zouden worden afgestooten. Het is mogelijk dat deze stelling niet geheel onaanvechtbaar is, althans in de eenvoudige bewoordingen zooals zij is neergeschreven, toch geloof ik, dat wij haar in principe mogen aanvaarden.

Zelf was ik er, op gelijke gronden, dan ook reeds lang van overtuigd, dat het glazuur als levend weefsel moet worden beschouwd en dat dus een stofwisseling in dit glazuur zou moeten bestaan.

Aangenomen, dat er een stofwisseling aanwezig is, dan kunnen wij ons deze op twee wijzen voorstellen en wel zoodanig, dat een weefselvochtstroom *in* het glazuur circuleert of wel dat een vochtstroom afkomstig van de pulpa dentis via het dentine door het glazuur naar de mondholte afvloeit.

De eerste opvatting, n.l. het circuleeren van een vochtstroom in het glazuur,

waarbij dus de pulpa niet alleen voor de voeding maar ook voor den afvoer van het terugkeerende vocht met de daarin aanwezige stofwisselingsproducten zou hebben te zorgen, is moeilijk aanvaardbaar met onze huidige kennis van de structuur van het email.

De tweede opvatting, n.l. het doorstroomd worden van het glazuur door weefselvochten afkomstig van de pulpa is gemakkelijker aanvaardbaar. Eénmaal zoover gekomen, is de volgende logische stap te trachten dezen vochtstroom aan te toonen. Reeds eenige jaren geleden werd dit door mij beproefd en hoewel mijn werk in deze richting door verschillende oorzaken een ontijdig einde had, mocht het mij toch gelukken dusdanig bemoedigende resultaten te verkrijgen, dat het voortzetten van het onderzoek in deze richting op uitgebreider schaal en met betere outillage zeker gewenscht zou zijn.

Het onderzoek zelve, kwam in hoofdzaak hierop neer, dat een vitaal element omgeven werd door een gouden kroon of breeden band, terwijl een deel van dezen band werd onderbroken door een opgesoldeerd buisje waarin als afsluiting een zeer nauwkeurig sluitend schroefdekseltje. Verdere constructieve bijzonderheden zal ik u sparen, de hoofdzaak is, dat het op deze wijze mogelijk bleek aan te toonen, dat het glazuur een afscheidingsproduct heeft, dat zich microscopisch aan ons vertoont als een dunne wasachtige stof.

Wanneer een uitgebreider en nauwkeuriger onderzoek de juistheid van mijn bevindingen zou bevestigen en ik hoop dat dit in de zeer naaste toekomst mogelijk zal zijn, dan dringen zich velerlei gedachten aan ons op. We denken dan allereerst aan de Membraan van *Nasmyth*; is deze membraan inderdaad slechts een overblijfsel van de ameloblasten en dus ook slechts een „doodte” rest? Het is nauwelijks aan te nemen. We denken verder aan de cariespredilectieplaatsen, dus de contactvlakken en de diepe fissuren en vragen ons af of op deze plaatsen ook de afvloeiing van het weefselvocht bemoeilijkt wordt. Vele andere vragen nog komen naar voren, doch het is nog te vroeg om positieve antwoorden te kunnen en te mogen geven.

Interessant is het intusschen om in verband met het voorgaande onze conserveerende behandeling te bezien, daar wij tot nog toe bij het prepareren van caviteiten vrijwel uitsluitend rekening hielden met factoren als mechanische sterkte, retentie, prikkeling van de pulpa en niet te vergeten „*extension for prevention*”.

Bij het bestaan van een vochtstroom van het inwendige naar de buitenzijde van den tand dienen wij met geheel andere factoren rekening te houden. Evenwel is het opmerkelijk dat reeds lang werd gepropageerd een caviteitspreparatie volgens de richting van de glazuurkristallen, daar dit de beste resultaten bleek te geven; theoretisch gaf men hier wel een verklaring voor die voor de praktijk vrijwel voldeed, doch men ging van een onjuist standpunt uit.

Wanneer wij de caviteitspreparatie in verband met de vochtstroom beschouwen, dan komen wij tot de conclusie dat over het algemeen een inlay-preparatie wel aan de te stellen eischen voldoen kan en ook dikwijls voldeed; bij het toepassen van plastische materialen echter komen wij dikwijls tot preparaties die niet aanvaardbaar zijn.

Opmerkelijk is het tenslotte, dat een ondersnijding in het dentine gemaakt, geen oorzaak is van het afsterven van het corresponderende glazuurweefsel, tenminste indien nog eenig dentine tusschen ondersnijding en dentine-glazuurgrens aanwezig blijft bestaan. Dit laatste voert ons tot de veronderstelling, dat in het dentine, in tegenstelling tot het glazuur, een weefselvochtstroom dwars op de groeirichting — althans in beperkte mate — zou bestaan.

Ik moge voor het oogenblik volstaan met deze zeer beknopte mededeelingen, zelf zal ik trachten tot zoo positief mogelijke resultaten te komen, doch spreek de hoop uit, dat anderen in het bovenstaande aanleiding mogen vinden een onderzoek in de aangegeven richting te ondernemen.

Haaksbergen

A. J. W. DE GROOT

FEDERATION DENTAIRE INTERNATIONALE

Onmiddellijk na de bevrijding werden de contacten met het buitenland weder opgenomen: in Brussel, Parijs, Genève, Londen en Chicago kwamen leden van het Bureau bijeen en in November 1946 vond de eerste officieele vergadering van het Conseil Executif plaats.

Daar werd onder meer besloten de uitnodiging te aanvaarden van de „American Dental Association” het eerstvolgende Internationale Congres te houden in Boston U.S.A. van 4—8 Augustus 1947.

Ondergeteekende verzoekt hun, die aan dit Congres willen deelnemen en daar eventueel voordrachten of demonstraties zouden willen houden, zich bij hem op te willen geven. Zij moeten lid zijn van een der drie landelijke Vereenigingen. Getracht zal dan worden om van de Regeering deviezen voor deze reis ter beschikking te krijgen.

CH. F. L. NORD.
Joh. Vermeerplein 9
Amsterdam.

In Memoriam

Dr. MAURICE ROY

Tot ons groot leedwezen bereikte ons het bericht dat op 5 Januari Dr. Maurice Roy op 80-jarigen leeftijd is overleden.

Dit trof ons te meer omdat hij — ondanks het bereiken van den leeftijd der zeer sterken — daarbij inderdaad ook zóó sterk gebleven was, dat hij onvermoeid deel bleef nemen aan het professioneele leven.

Roy was sinds vele jaren een der prominente figuren der Fransche tandheelkunde, na zijn opleiding tot tandarts studeerde hij medicijnen en behaalde den doctorstitel. In hart en nieren bleef hij echter voor 100 % de tandheelkunde toegedaan.

Verbonden aan de École Dentaire de Paris was hij met Charles Godon een der voornaamste figuren van die school, sinds vele jaren hoofdredacteur van de „Odontologie” en er was geen vergadering in binnen- of buitenland of hij was aanwezig en nam met groote kennis van zaken deel aan de discussie.

Op de laatste vergadering van den Conseil Exécutif van de Fédération Dentaire Internationale — Nov. j.l. in Parijs gehouden — was hij als immer aanwezig en vol belangstelling voor het herstel der F.D.I.!

Vandaar dat zijn heengaan, ondanks zijn hoogen leeftijd, een groot verlies beteekent zoowel voor de Fransche als voor de internationale tandheelkunde, welke laatste hij als een der medeoprichters der F.D.I. te Parijs in 1900 met hart en ziel heeft gediend en waarvan hij de laatste 25 jaren vice-voorzitter was.

Roy was een vurig spreker en debater en lang niet altijd een gemakkelijk tegenstander, maar hij was daarnaast onkreukbaar eerlijk, een charmant en toegewijd vriend met een gouden hart!

Zijn vele vrienden en leerlingen zullen zijn nagedachtenis in hooge eere houden.

CH. F. L. NORD